

Designing a Model and Validate Learning Strategies and its Effect on Students' Self-Actualization

Alireza Niromand, Ghodsi Ahghar✉, Leila Fathi Vernosfadrani

Abstract

Background and Aim: In order to achieve a valuable and meaningful life, a person must achieve self-actualization, and self-actualization is the highest human desire that can lead to life satisfaction. The aim of this study was to design a model and validate learning strategies and its effect on students' Self-actualization. **Method:** Research method was applied, in terms of purpose, in terms of research time, it was cross-sectional; Depending on the data type, it was mixed (qualitative-quantitative) method; Depending on the method of data collection or the nature and method of research, it was descriptive-correlation. The statistical population in this study included experts and university professors (male-female) in 1400 who were selected by purposive non-random method. The second group of the statistical population of this study in a small part included the male students of the second year of high school in Tehran, in 1400. To determine the sample size, a small part of Cochran's formula was used, which was selected for further generalizability and prevention of loss in a sample of 300 people. Multi-stage cluster sampling method was also used to select the samples. The research tool was semi-structured in the qualitative part of the interviews and in the quantitative part was the researcher-made questionnaire and the self-fulfillment questionnaire of Jones and Crandell (1986). The validity and reliability of the instruments were evaluated and confirmed. The method of data analysis in the qualitative part of the theoretical coding was taken from the method of data theory of the foundation. In the quantitative part, according to the research questions, descriptive statistics methods (percentage, frequency, tables, shapes and graphs, mean, standard deviation, skewness and elongation) and inferential (tests such as Pearson correlation, confirmatory factor analysis, equations) Structural) using SPSS-v21, Smart Pls-v2 and Lisrel-v8 software. **Results:** The results showed that out of 47 available indicators (items), 7 main components can be identified. Accordingly, it was found that the components of iteration strategy, expansion strategy, organizational strategy, evaluation strategy, cognitive strategies and components of planning strategy, monitoring strategy, regulatory strategy are part of metacognitive strategies. Based on this, a model was designed that had a good reputation. **Conclusion:** The results also showed that cognitive and metacognitive strategies have a significant effect on students' self-fulfillment.

Received: 15.06.2021
Revision: 21.07.2021
Acceptance: 03.08.2021

Keywords:

Learning Strategies, Pattern, Self-Prosperity, High School Students

How to cite this article:

Niromand, A.R., Ahghar, Gh., & Fathi Vernosfadrani, L. Designing a Model and Validate Learning Strategies and its Effect on Students' Self-Actualization. *Jayps*, 2021, 2(1): 370-381

Article type

Original research

1. Alireza Niromand, PhD student, Department of Educational Sciences, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. **2. Ghodsi Ahghar**, Research Institute of Studies and Curriculum Planning Organization, Tehran, Iran, **3. Leila Fathi Vernosfadrani**, Professor, Department of Educational Sciences, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

✉ Correspondence related to this article should be addressed to **Ghodsi Ahghar**, Research Institute of Studies and Curriculum Planning Organization, Tehran, Iran

Email: ahghar2004@yahoo.com

طراحی الگو و اعتبار بخشی راهبردهای یادگیری و اثر آن بر خودشکوفایی دانش آموزان

علیرضا نیرومند، قدسی احقر[✉]، لیلا فتحی و ونوسفادرانی

چکیده

زمینه و هدف: انسان برای دستیابی به زندگی ارزشمند و معنا دار باید به خودشکوفایی برسد و خودشکوفایی بالاترین تمایل انسان است که می‌تواند منجر به رضایت از زندگی شود؛ لذا پژوهش حاضر با هدف طراحی الگو و اعتبار بخشی راهبردهای یادگیری و اثر آن بر خود شکوفایی دانش آموزان انجام پذیرفت. **روش پژوهش:** روش پژوهش حاضر برحسب هدف، کاربردی، برحسب زمان اجرای پژوهش، مقطعی؛ برحسب نوع داده، آمیخته (کیفی- کمی) از نوع اکتشافی؛ برحسب روش گردآوری داده‌ها و یا ماهیت و روش پژوهش، توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری بخش کیفی در این پژوهش شامل خبرگان و اساتید دانشگاه که به روش غیر تصادفی هدفمند انتخاب شدند. جامعه آماری در بخش کمی شامل دانش آموزان پسر دوره دوم متوسطه شهر تهران، بودند. برای تعیین حجم نمونه بخش کمی از فرمول کوکران استفاده شد که جهت تعمیم پذیری بیشتر و جلوگیری از آفت در نمونه ۳۰۰ نفر انتخاب شدند. همچنین برای انتخاب نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شد. ابزار پژوهش در بخش کیفی مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته بود و در بخش کمی، پرسشنامه محقق ساخته و پرسشنامه خودشکوفایی جونز و کوندل (۱۹۸۶) بود. روایی و پایایی ابزارها مورد سنجش قرار گرفت و به تایید رسید. روش تحلیل داده‌ها در بخش کیفی کدگذاری نظری برگرفته از روش نظریه پردازی داده بنیاد بود. در بخش کمی با توجه به سؤال‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی (درصد، فراوانی، جداول، اشکال و نمودار، میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی) و استنباطی (آزمون‌هایی نظیر همبستگی پیرسون، تحلیل عاملی تأییدی، معادلات ساختاری) با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS-21، v2 و Smart PLS-v2 و Lisrel-v8.8 بهره گرفته شد. یافته‌ها: نتایج حاصل از پژوهش نشان دادند که از میان ۴۷ شاخص (گویه) موجود، ۷ مولفه‌ی اصلی برای راهبردهای یادگیری قابل شناسایی است. بر این اساس، مشخص شد که مولفه‌های تکرار، بسط دهی، سازماندهی، ارزشیابی، از راهبردهای شناختی و مولفه‌های راهبرد برنامه‌ریزی، راهبرد نظارت، راهبرد نظم‌دهی جزء راهبردهای فراشناختی هستند. **نتیجه‌گیری:** نتایج نشان دادند که راهبردهای شناختی و فراشناختی بر خودشکوفایی دانش آموزان تاثیر معناداری دارند. بر این اساس الگویی طراحی شد که از اعتبار مطلوبی برخوردار بود.

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۳/۲۵

اصلاح مقاله: ۱۴۰۰/۰۴/۳۰

پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۵/۱۲

واژه‌های کلیدی:

راهبردهای یادگیری، خود شکوفایی، راهبرد فراشناختی، راهبرد شناختی

نحوه ارجاع دهی به مقاله:

نیرومند، ع.ر.، احقر، ق.، فتحی و ونوسفادرانی، ل. (۱۴۰۰). بررسی رابطه مدیریت دانش و طراحی الگو و اعتبار بخشی راهبردهای یادگیری و اثر آن بر خودشکوفایی دانش آموزان. *دوفصلنامه مطالعات روان‌شناختی نوجوان و جوان*، ۱۲(۱): ۳۷۰-۳۸۱

نوع مقاله:

پژوهشی اصیل

۱. **علیرضا نیرومند**، دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛ ۲. **قدسی احقر**، استاد پژوهشگاه مطالعات و سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، تهران، ایران؛ ۳. **لیلا فتحی و ونوسفادرانی**، استاد گروه علوم تربیتی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

✉ مکاتبات مربوط به این مقاله باید خطاب به **سیده قدسی احقر** استاد پژوهشگاه مطالعات و سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، تهران، ایران است.

پست الکترونیکی: ahghar2004@yahoo.com

مقدمه

افراد برای رسیدن به زندگی مطلوب تلاش می‌کنند و هر یک عوامل مختلفی را در زندگی خوب دخیل می‌دانند. با توجه به اهمیت زندگی مطلوب از دید افراد یک جامعه، روانشناسان پژوهش‌های متعددی در ارتباط با آن انجام داده‌اند تا گامی برای ایجاد زندگی بهتر بیابند. ایشان در این مسیر به این نتیجه رسیده‌اند که هیچ یک از چیزهایی که افراد برای رضایت از زندگی کافی می‌دانند، موجب رضایتشان از زندگی در آخر عمر را تامین نمی‌کند و باید به دنبال سازوکارهای دیگری بود. روانشناسانی همچون مارتین سلیگمن (۱۹۹۰) پس از مطالعات زیادی که در زمینه زندگی مطلوب انجام داده‌اند، به این نتیجه رسیده‌اند که انسان برای دستیابی به زندگی ارزشمند و معنا دار باید به خودشکوفایی برسد و خودشکوفایی بالاترین تمایل انسان است که می‌تواند منجر به رضایت از زندگی شود (آگویلار^۱، ۲۰۲۲).

در واقع، جربه یک زندگی خوب زمانی محقق می‌شود که افراد بتوانند استعدادها و نقاط قوت منحصر به فرد خود را کشف کرده و به صورت خلاقانه از آنها استفاده کنند تا زندگی خود را بهبود بخشند. طبق نظریه‌های مدرن، رضایت از زندگی زمانی ایجاد می‌شود که بتوان ارزش و معنای آن را در خود یافت. سلیگمن در نظریه خودشکوفایی به این اشاره می‌کند که انسان زمانی می‌تواند به ارزش و معنای زندگی خود دست یابد که ابتدا مراقب خود باشد، نقاط قوت خود را پرورش دهد و به دیگر انسان‌ها برای رسیدن به سعادت‌مندی کمک کند. یعنی انسان تمایل به دستیابی هدفی والاتر از اهداف شخصی داشته باشد. به طور کلی زمانی که انسان بتواند توانایی‌ها و استعدادهای خود را تحقق بخشد و به بالاترین سطح انسانیت برسد، به خودشکوفایی دست یافته است. اما تحقق قابلیت‌ها و توانایی‌های انسان مستلزم وجود شرایط و امکانات می‌باشد (لادکینگ^۲، ۲۰۲۲).

خودشکوفایی^۳ یعنی گرایش بنیادی هر شخص برای به عینیت در آوردن توانایی‌های بالقوه خود. خود شکوفایی، بازنمایی حالت روانی بهینه برای انسان بوده و تقریباً به عنوان یک کوشش درونزا و برای به حداکثر رساندن استعدادهای فرد تعریف شده است و می‌تواند به عنوان یکی از اجزاء رشد شخصی در نظر گرفته شود. افراد خود شکوفا، خود را با طبیعت انسانی و جائز الخطا بودن می‌پذیرند، آن‌ها ایمن هستند و نیازی به رفتار دفاعی ندارند و به آسانی مورد تهدید واقع نمی‌شوند. این افراد نسبت به محیط و محرک‌ها، حساس و آگاه هستند، مکان کنترل آنها بیشتر درونی است تا بیرونی و بنابراین، خود مختار و مستقل بوده و سیستم ارزش خود را ایجاد می‌نمایند. همچنین آنها قادرند روابط میان فردی مناسب ایجاد نمایند و نسبت به دیگران پذیرش، احترام و حس همدلی دارند (مایسون^۴، ۲۰۲۱). عوامل مختلفی به خودشکوفایی و خودکارآمدی دانش‌آموزان کمک می‌کنند. از جمله می‌توان به محیط آموزشی، روش تدریس، معلم و امکانات آموزشی اشاره کرد. راهبردهای یادگیری^۵ یکی از عوامل موثر هستند که در روند رشد آموزشی دانش‌آموزان دخیل می‌باشند. در واقع، یکی از موضوع‌هایی که از دهه هفتم قرن بیستم تا کنون در پژوهش‌های آموزشی مورد توجه قرار گرفته، راهبردهای دانش‌آموزان در فراگیری مطالب است. زیرا یادگیری فرآیند تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه فرد می‌باشد که از طریق تجربه بدست می‌آید. راهبردهای یادگیری، دلالت بر روش‌هایی دارند که دانش‌آموزان برای یادگیری استفاده می‌کنند و روش‌های موثر برای افزایش یادگیری فراگیران است. راهبردهای یادگیری دامنه گسترده‌ای دارند و از تکنیک‌های بهبود حافظه گرفته تا راهبردهای امتحان دادن و مطالعه کردن را در بر می‌گیرند (پولاک^۶، ۲۰۲۱). فلاول^۷ راهبردهای یادگیری را به راهبردهای شناختی^۸ و فراشناختی^۹ تقسیم می‌کند و معتقد است که راهبردهای شناختی برای تسهیل یادگیری و تکمیل تکلیف به کار می‌رود، در حالی که راهبردهای

6. Pawlak
7. Flavel
8. Cognitive strategies
9. Meta cognitive strategies

1. Aguilar
2. Ludeking
3. Self-actualization
4. Mason
5. Learning strategies

در راستای پژوهش حاضر، چندین پیشینه پژوهشی همراستا هستند که به ذکر چندی اشاره می شود. نوده (۱۴۰۰)، در پژوهشی نشان داد که رابطه معناداری بین راهبردهای یادگیری خودتنظیم و عملکرد تحصیلی دانشجویان درس زبان انگلیسی وجود دارد. ظهوریان و دستمرد (۱۴۰۰) نیز در پژوهش خود نشان دادند آموزش راهبردهای شناختی در درجه اول بر یادگیری و یادداری درس تاریخ با ماهیت حفظی تاثیر معنی داری داشته، و برای درس علوم تجربی با ماهیت درکی، تاثیر مثبتی بر یادگیری و یادداری داشته، اما نه به اندازه درس تاریخ، و برای درس زبان انگلیسی (کلامی)، آموزش راهبردهای شناختی تاثیر معنی داری در یادگیری و یادداری ایجاد نکرده است. درتاج و شه میری (۱۳۹۹)، در پژوهشی خود به این نتیجه رسیدند که بین کارکردهای اجرایی با راهبردهای شناختی و خودنظم‌دهی رابطه معناداری وجود دارد؛ همچنین در پژوهش آنها نشان دادند مشخص گردید که براساس کارکردهای اجرایی، راهبردهای یادگیری خودتنظیم در دانش آموزان قابل پیش بینی می‌باشد. داسیلوا و کاربنه^۲ (۲۰۲۱)، در پژوهشی نشان دادند که استفاده از راهبرد یادگیری مناسب، اثیر معناداری بر خودشکوفایی و خودکارآمدی دانش آموزان در یادگیری زبان دارد.

بریتویزر و برات^۳ (۲۰۲۱)، در پژوهشی به بررسی پیش نیازهای شناختی برای یادگیری فعال پرداختند و نتایج حاصل نشان داده است که آگاهی از راهبردهای یادگیری شناختی، پیش نیازی برای یادگیری فعال در مدارس می باشد؛ همچنین آبر گریسر و استوگر^۴ (۲۰۲۰)، در پژوهشی به بررسی هیجانان و فرسودگی دانش آموزان مبتنی بر راهبردهای یادگیری پرداختند و نتایج حاصل از آن نشان داد که راهبردهای یادگیری شناختی بر میزان هیجانان و فرسودگی دانش آموزان تاثیر دارد. هرچه از راهبردهای مشارکتی برای یادگیری استفاده گردد، فرسودگی دانش آموزان کمتر می شود. بر اساس شواهد موجود، این پژوهش

فراشناختی به منظور بازبینی این پیشرفت مورد استفاده قرار می گیرند. به عبارت دیگر راهبردهای شناختی برای پیشرفت و دستیابی به اهداف شناختی استفاده می شوند و راهبردهای فراشناختی جهت نظارت بر این فرآیندها به کار گرفته می‌شوند (ابراهیمی، میرشاه جعفری و ربانی، ۱۳۹۹).

در تئوری خبرپردازی اطلاعات^۱، یادگیری به عنوان فرآیند دریافت محرک های طبیعی به وسیله گیرنده های حسی، گذر این محرک ها از حافظه حسی و حافظه کوتاه مدت، به رمز درآوردن و معنی دار شدن، و نهایتاً قرار گرفتن در حافظه دراز مدت تعریف شده است. هر تدبیری که به این منظور توسط روان‌شناسان کشف و ابداع شده‌اند، با نام مهارت‌های یادگیری و مطالعه، یا به اصطلاح فنی‌تر راهبردهای شناختی و فراشناختی نام‌گذاری شده‌اند. دو جنبه از راهبردهای یادگیری وجود دارد: جنبه اول راهبردها به نقشه‌ها یا فعالیت‌های ذهنی مربوط است که دانش‌آموزان ممکن است برای دریافت، نگهداری و بازیابی انواع متفاوت دانش و عملکرد مورد استفاده قرار دهند. این راهبردها به طور کلی به عنوان راهبردهای شناختی شناخته می‌شوند. راهبردهای شناختی ممکن است شامل فعالیت‌هایی مثل دریافت، انتخاب و سازمان دهی اطلاعات، تمرین کردن موضوعات یادگیری، ارتباط موضوعات جدید با اطلاعات در حافظه و نگهداری و بازیابی انواع مختلف دانش بشوند. جنبه دوم راهبردها که به یادگیری راهبرد "یادگیری برای یادگیری" می‌پردازند راهبردهای فراشناختی نامیده می‌شوند. راهبردهای فراشناختی، فعالیت های شناختی از قبیل نظارت، نظم دهی، برنامه ریزی و پیش بینی را در بر می‌گیرند. از آنجایی که راهبردهای شناختی و فراشناختی با هم ارتباط تنگاتنگی دارند و به همدیگر بستگی دارند تلاش برای بررسی یکی از آنها بدون شناخت دیگری تصویر کلی و جامعی فراهم نمی‌کند (زرگوش، قیصربیگی و میرزایی، ۱۳۹۹). بنابراین، راهبردهای شناختی و فراشناختی باید با هم کار کنند (حیات و همکاران، ۲۰۲۰).

3. Breitwieser & Brod
4. Obergriesse & Stoeger

1. In information news theory
2. da Silva & Carbonneau

سوال و پرسشنامه استاندارد دارای ۱۵ سوال بسته‌پاسخ با طیف لیکرت پنج‌گانه در خصوص مولفه‌های متغیرهای پژوهش می‌باشد که با نظرسنجی از دانش‌آموزان متوسطه، تکمیل شده است. همچنین از پرسشنامه خودشکوفایی جونز و کزندل (۱۹۸۶) که دارای ۱۵ سوال ۵ گزینه‌ای، استفاده شده است. برای حصول اطمینان از روایی ابزار در بخش کیفی پژوهش و به‌منظور اطمینان خاطر از دقت بودن یافته‌ها از دیدگاه پژوهشگر، از نظرات ارزشمند اساتید آشنا با این حوزه و متخصصان دانشگاهی که در این حوزه خبره و مطلع بودند استفاده شد و از پایایی بازآزمون و روش توافق درون موضوعی برای محاسبه پایایی مصاحبه‌های انجام گرفته استفاده شد. به‌منظور تعیین روایی پرسشنامه از روایی ظاهری^۱، محتوایی^۲ استفاده شد. و برای سنجش پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که مورد تایید قرار گرفتند.

روش اجرای پژوهش

تحلیل داده‌ها در بخش کیفی کدگذاری نظری برگرفته از روش نظریه‌پردازی داده بنیاد بود. در بخش کمی با توجه به سؤال‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در بخش استنباطی برای پاسخ به سؤال‌های پژوهش از تحلیل عاملی تأییدی، معادلات ساختاری، با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS-v21، Smart PLS-v2 و Lisrel-v8 بهره گرفته شد.

یافته‌ها

سؤال اول: ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های راهبردهای یادگیری دانش‌آموزان کدم/ند؟

سؤال دوم: الگوی مفهومی راهبردهای یادگیری دانش‌آموزان چگونه است؟

برای پاسخ به سوالات پژوهش در ابتدا با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA کدگذاری نظری مورد استفاده قرار گرفت. نرم‌افزار MAXQDA، نرم‌افزاری حرفه‌ای برای تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده توسط روش‌های کیفی و ترکیبی است. این نرم‌افزار، محدود به یک رویکرد پژوهشی یا روشی نیست. در تحلیل داده‌های بدست آمده

درصد طراحی الگو و اعتبار بخشی راهبردهای یادگیری و اثر آن بر خودشکوفایی دانش‌آموزان است.

روش پژوهش

این پژوهش با توجه به ماهیت موضوع، اهداف و سوال‌های پژوهش، از نظر هدف بنیادی- کاربردی، از نظر داده‌های اطلاعاتی، این پژوهش آمیخته ترکیبی از نوع اکتشافی متوالی در دو بخش روش کیفی و روش کمی بود، همچنین، از نظر نحوه اجراء، تلاش محقق بر استفاده از روش داده بنیاد (مصاحبه با خبرگان) و استفاده از الگوهای پیمایشی بود که در دو مرحله کیفی و کمی به گردآوری داده‌های اطلاعات پژوهش اقدام گردید. در بخش کیفی از نوع تحلیل با رویکرد داده بنیاد و در بخش کمی از نوع رویکرد زمینه‌ای استفاده شد. جامعه آماری بخش کیفی، شامل سند کاوی: تمام اسناد و مدارک علمی شامل کتب تخصصی، تحقیقات انجام شده، رساله‌ها، مقاله‌ها در جهان در زمینه طراحی الگو و اعتبار بخشی راهبردهای یادگیری و اثر آن بر خودشکوفایی از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۲ از طریق پایگاه داده‌های علمی و مشارکت کنندگان شامل؛ اساتید (زن و مرد) دانشگاه در بود. در این پژوهش برای تعیین نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری غیر تصادفی هدفمند^۱ استفاده شد که ۲۰ نفر با استفاده از اصل اشباع به عنوان حجم نمونه، در نظر گرفته شد. گروه دوم از جامعه آماری این پژوهش در بخش کمی شامل دانش‌آموزان پسر دوره دوم متوسطه شهر تهران، سال ۱۴۰۰ بودند. چون مقیاس اندازه‌گیری پیوسته است، برای تعیین حجم نمونه بخش کمی از فرمول کوکران استفاده شد. جهت تعیین‌پذیری بیشتر و جلوگیری از افت در نمونه به ۳۰۰ نفر افزایش یافت. از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای به گونه‌ای که در پی‌آید استفاده شد. ابزار پژوهشی، در بخش کیفی، مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته و در بخش کمی، پرسشنامه بود. در بخش کمی، پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته بر گرفته از کدهای حاصل از مصاحبه تنظیم شد.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه محقق‌ساخته: این پرسشنامه شامل ۴۷

گرفت و با پیوند دادن کدها (کدگذاری باز)، مفاهیم (کدگذاری محوری) مشخص شد. در جدول‌های زیر چک‌لیست مربوط به نتایج تحلیل محتوای مصاحبه با استفاده از کدگذاری باز، محوری و انتخابی آورده شده است. تحلیل داده‌ها با استخراج مفاهیم و مقوله‌ها آغاز گردید (کدگذاری باز) و مفاهیم و مقوله‌های بی‌ربط و تکراری حذف گردیدند که نتایج کدگذاری باز و همچنین کد مصاحبه کننده‌ها، فراوانی و منبع مربوط به هریک از مقوله‌ها در جدول زیر آمده است.

از مصاحبه، گروه‌های متمرکز، تحلیل گفت و گو، گفتمان و ژانر، تحلیل روایت و تمام فعالیت‌هایی که به نوعی با متن سروکار دارند، می‌توانند از این برنامه استفاده کنند. سازماندهی، ارزیابی، کدگذاری، حاشیه‌نویسی و تفسیر انواع داده‌ها، دستیابی آسان به گزارشات و تصاویر و اتصال و اشتراک‌گذاری با پژوهشگران دیگر از جمله قابلیت‌های این نرم‌افزار است. در مرحله آخر از فرایند تحلیل کیفی حاضر، یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل، حول محور هدف اصلی قرار

جدول ۱: لیست کلیه مفاهیم استخراج شده از تکنیک مصاحبه نیمه ساختار یافته

کد مصاحبه شونده	منبع	کدگذاری باز (شاخص)	مولفه	بعد
واحدهای مبنایی				
110, 16, 15, 11, 17	جیانگ و همکاران (۲۰۲۱)	ارزش گذاری برای تکرار متون	راهبرد تکرار	راهبردهای شناختی
113, 114, 115	مصاحبه	تکرار ساده اسامی توسط دانش آموزان		
112, 15, 114, 12, 111	بریتویسر و همکاران (۲۰۲۱)	تلاش بی وقفه در ترغیب دانش آموزان به مرور ذهنی		
13, 14, 111, 15	آبرگریسر و استونر (۲۰۲۰)	حفظ طوطی وار		
112, 18, 13	مصاحبه	حفظ قاعده مند		
13, 14, 111, 15	مصاحبه	تمرین پراکنده		
112, 15, 114, 12, 111	مصاحبه	حفظ شعر		
112, 15, 114, 12, 111	تیناجرو و همکاران (۲۰۱۲)	به خاطر سپردن مطالب درسی		
13, 14, 111, 15	شی (۲۰۱۱)	یادگیری بر پایه تجربه	راهبرد بسط	
112, 15, 114, 12, 111	مصاحبه	تلفیق تجربه و مطالب درسی	دهی	
111, 15	شی (۲۰۱۱)	خلاقیت در افزودن جزئیات تازه به مطالب درسی		
17, 111, 118	مصاحبه	خلق مثالهای مختلف برای ایجاد تداعی مطالب درسی		
15, 111, 14, 113	مصاحبه	عبارت سازی		
11, 12, 111, 17, 115	تیناجرو و همکاران (۲۰۱۲)	خلاصه کردن مطالب درسی		
18, 17, 111, 118	مصاحبه	خلق مطلبی جدید		
17, 13, 19, 112, 117	تیناجرو و همکاران (۲۰۱۲)	طبقه بندی مطالب درسی	راهبرد سازماندهی	
11, 19, 113	مصاحبه	اولویت بندی مطالب درسی		
12, 16, 110, 114	مصاحبه	ایجاد نظم در مطالب درسی		

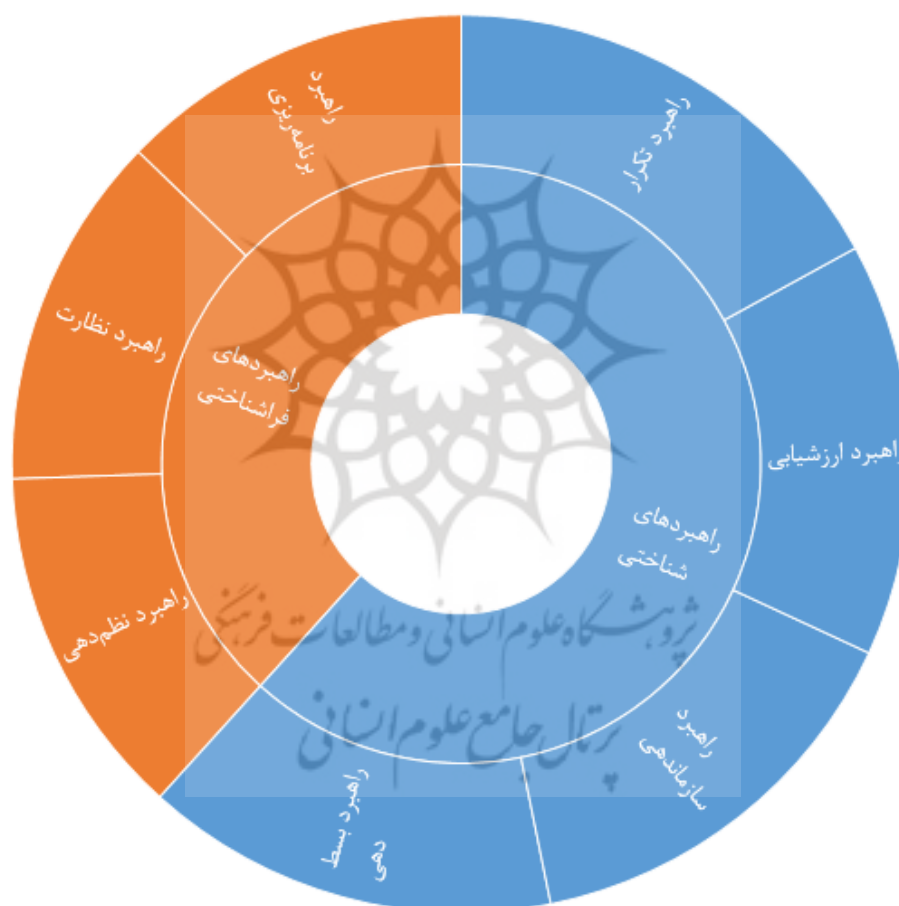
I11, I9, I10, I14, I5	وینستون و مایر (۱۹۹۱)	خلق یک چارچوب مفهومی از مطالب درسی		
I6, I1, I13	مصاحبه	توجه به جزئیات مطالب درسی		
I2, I6, I10, I14	سوینتو و همکاران (۲۰۱۷)	انسجام مطالب درسی		
I12, I5, I14,	جیانگ و همکاران (۲۰۲۱)	انعطاف پذیری در بسط مطالب آموزشی		
I5, I14, I2, I11	استفانو و همکاران (۲۰۰۲)	خودارزیابی	راهبرد ارزشیابی	
I3, I4, I11, I5	مصاحبه	دگر ارزیابی		
I12, I5, I14, I2, I11	مصاحبه	ارزیابی مداوم توسط معلم		
I12, I5, I14, I2, I11	کوک و همکاران (۲۰۱۳)	خودکنترلی		
I12, I5, I14, I2, I11	مصاحبه	خودتنظیمی		
I12, I5, I14, I2, I11	مصاحبه	نظارت بر درک مطلب		
I3, I4, I11, I5	مصاحبه	ایجاد انگیزه در ارزشیابی		
I12, I5, I14, I2, I11	مصاحبه	ایجاد سازوکارهایی برای یادگیری بهتر	راهبرد برنامه ریزی	راهبردهای فراشناختی
I12, I5, I14, I2, I11	قلاوندی و همکاران (۱۳۹۲)	آگاهی از اهداف درسی		
I3, I4, I11, I5	مصاحبه	برنامه ریزی جهت چگونگی یادگیری		
I12, I5, I14, I2, I11	مصاحبه	برنامه ریزی نسبت به عملکرد دانش آموزان		
I11, I5	مصاحبه	پالایش اهداف		
I7, I11, I18	مصاحبه	استفاده از بازخورد مرحله شناختی		
I1, I2, I11, I7, I15	کوک و همکاران (۲۰۱۳)	نظارت بر عملکرد یادگیری	راهبرد نظارت	
I8, I7, I11, I18	مصاحبه	نظارت بر درک درست مطالب درسی		
I7, I3, I9, I12, I17	وایدیا(۱۹۹۹)	بازبینی راهبردهای شناختی در یادگیری مطالب درسی		
I1, I9, I13	مک کیب(۲۰۱۱)	نظارت بر اجرای درس راهبردهای شناختی		
I2, I6, I10, I14	مصاحبه	آگاهی از انواع شیوه های نظارت		
I11, I9, I10, I14, I5	درخشان و کاوسی(۱۳۸۷)	نظارت بر تجربه های یادگیری		
I10, I6, I5, I1, I7	مصاحبه	آگاهی از اشکالات یادگیری	راهبرد نظم دهی	
I13, I14, I15	سان (۲۰۱۳)	جبران خطاهای خودبرآمده		
I12, I5, I14, I2, I11	مک کیب(۲۰۱۱)	تعدیل سرعت مطالعه و یادگیری		
I3, I4, I11, I5	مصاحبه	انعطاف پذیری در رفتار یادگیرنده		
I12, I8, I3	مک کیب (۲۰۱۱)	تغییر سبک یادگیری به هنگام ضرورت		
I13, I14, I15	مصاحبه	جلوگیری از روشهای ناموفق یادگیری و مطالعه		

اساس ادبیات، پیشینه و نظریه‌های موجود در جدول زیر نام‌گذاری شده‌اند.

نتایج حاصل از تحلیل نشان می‌دهد که از میان ۴۷ شاخص (گویه) موجود، ۷ مولفه‌ی اصلی قابل شناسایی است. بر

جدول ۲: مولفه‌های شناسایی شده بعد از استفاده از ادبیات، پیشینه و نظریه‌های موجود		
سازه	مولفه	تعداد گویه
راهبردهای شناختی	راهبرد تکرار	۸
	راهبرد بسط دهی	۷
	راهبرد سازماندهی	۷
	راهبرد ارزشیابی	۷
راهبردهای فراشناختی	راهبرد برنامه‌ریزی	۶
	راهبرد نظارت	۶
	راهبرد نظم‌دهی	۶

بر اساس ویژگی‌های شناسایی شده از ادبیات، پیشینه و نظریه مولفه‌های جدول فوق شناسایی و در قالب الگوی مفهومی راهبردهای یادگیری در دانش‌آموزان به شکل الگو در شکل ۱ ارائه شده است.

شکل ۱ الگوی مفهومی راهبردهای یادگیری دانش‌آموزان

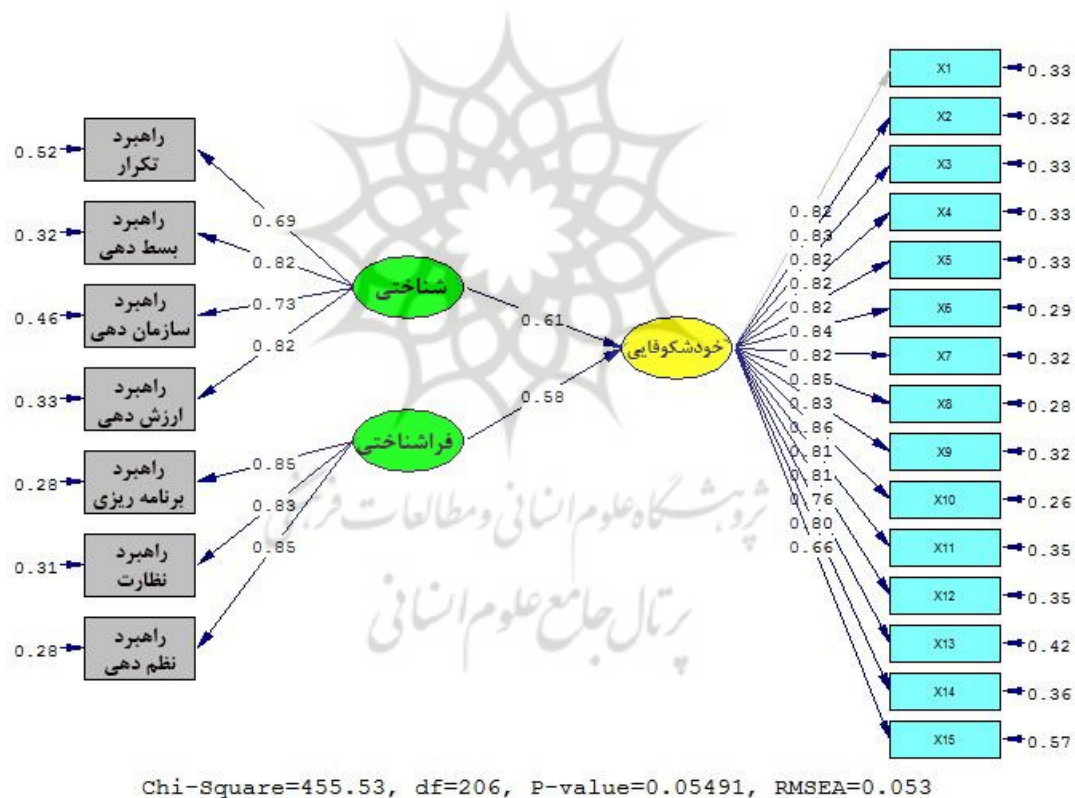
عاملی، با توجه به اینکه مقیاس اندازه‌گیری فاصله‌ای بود و همچنین توزیع داده‌ها نرمال بود از آزمون‌های پارامتریک مناسب (همبستگی پیرسون) استفاده گردید که نتایج آن در جدول زیر آورده شده است.

سؤال سوم: آیا الگوهای راهبردهای یادگیری در خودشکوفایی دانش‌آموزان مؤثر است؟
برای پاسخ به سؤال فوق از تحلیل عاملی تائیدی استفاده شد که در ادامه آمده است. همچنین، قبل از اجرای تحلیل

جدول ۳. نتایج ضرایب همبستگی بین متغیرها				
متغیر	ضرایب	راهبردهای شناختی	راهبردهای فراشناختی	خودشکوفایی
راهبردهای شناختی	همبستگی	۱		
راهبردهای فراشناختی	همبستگی	۰,۸۹۰***	۱	
	سطح معناداری	۰,۰۰۰		
خودشکوفایی	همبستگی	۰,۸۱۳***	۰,۸۵۶***	۱
	سطح معناداری	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	

مدل معادلات ساختاری تأییدی استفاده می‌شود. بدین منظور، پس از رسم ساختار، اضافه نمودن قیود مدل و انتخاب روش ماکسیمم درست‌نمایی، مدل اجرا شده و نمودار مسیر برازش شکل‌های زیر به دست آمد. شکل‌های زیر نمودار مسیر برازش شده به داده‌ها را نشان می‌دهد.

همان‌طور که از جدول فوق مشخص است، علامت *** نشان‌دهنده وجود همبستگی بین متغیرهای پژوهش در سطح ۰,۰۱ را نشان می‌دهد. یعنی، بین متغیرها رابطه مستقیم وجود دارد. شدت رابطه نیز از جدول فوق قابل مشاهده است. در ادامه، به منظور پاسخ به سوالات فوق از

شکل ۲. مدل اصلی در حالت ضرایب استاندارد

مدل به همراه بارهای عاملی و ضرایب مسیر نشان داده شده است.

همان‌طور که در شکل نهایی و اصلی ضرایب استاندارد شده نشان داده شده است، کلیه مقادیر پارمترهای مربوط به

جدول ۳: گزیده‌ای از شاخص‌های برازش مهم مدل ترسیمی

شاخص	نام شاخص	اختصار	مقدار	برازش قابل قبول
شاخص‌های برازش مطلق	سطح تحت پوشش (کای اسکوتر)	-	۴۵۵,۵۳	
	شاخص نیکویی برازش	GFI	۰,۹۹	بزرگتر از ۰,۹
شاخص‌های برازش تطبیقی	شاخص نیکویی برازش اصلاح شده	AGFI	۰,۹۶	بزرگتر از ۰,۹
	شاخص برازش تطبیقی	CFI	۰,۹۹	بزرگتر از ۰,۹
شاخص‌های برازش مقتصد	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	RMSEA	۰,۰۵۳	کمتر از ۰,۱

انتهایی که حاصل مرور مبانی نظری و نظر اساتید بود، راهبردهای فراشناختی به راهبردهای نظارت، برنامه ریزی و نظم دهی طبقه بندی شدند. به سخن دیگر، یادگیرنده به کمک راهبردهای فراشناختی از راهبردهای شناختی خود حداکثر استفاده را می‌برد.

زمانی که مازلو، خودشکوفایی را در هرم سلسله مراتب نیاز تعریف کرد، مهمترین ویژگی های افراد خودشکوفای، شامل، درک بهتر واقعیت و برقراری رابطه آسان تر با آن، پذیرش خود، دیگران و طبیعت، خودانگیزگی و خودجوشی، مساله مداری، کناره گیری (نیاز به خلوت و تنهایی)، استقلال از فرهنگ و محیط، تازگی تقدیر و تحسین، تجربه عرفانی یا احساس عمیق، حس همدردی نسبت به نوع بشر، روابط صمیمی و نزدیک بین فردی، ساختار منشی دموکراتیک و مردم‌گرا، تشخیص بین وسایل و اهداف، احساس شوخ طبعی فلسفی و غیرخصمانه و خلاقیت و آفرینندگی دانست. در پژوهش حاضر مشخص شد که راهبردهای یادگیری می‌توانند در خودشکوفایی دانش‌آموزان تاثیر بگذارند و بر هیمن اساس، دو راهبرد شناختی و فراشناختی مورد بررسی و شناسایی قرار گرفت. آنچه از تحلیل بر راهبردهای یادگیری بر می‌آید، این است که دانش‌آموزان آگاه نسبت به راهبردهای شناختی، می‌توانند بر اساس تکنیک‌های یادگیری به شکلی قاعده مند، مطالب درسی را یادگیرند و به خاطر بسپارند. ایشان همچنین، می‌توانند از تجربیات گذشته خود و اطرافیان خود، یادگیرند و به عنوان بازخوردی در یادگیری جدید، از آن استفاده کنند. قدرت طبقه بندی مطالب، اولویت بندی مطالب قابل آموختن و توجه به تمام جزئیات از

همانگونه که مشاهده می‌شود شاخص‌های برازش الگو در وضعیت مطلوبی قرار گرفته است؛ با توجه به مقادیر ضرایب استاندارد و ضرایب معناداری تی به دست آمده در شکل‌های بالا (مقادیر تی بالاتر از ۲,۵۸) می‌توان چنین استنباط کرد که بین عوامل روابط مستقیم وجود دارد. همانگونه که شاخص‌های خی-دو و RMSEA نشان می‌دهند، مدل برازش مناسبتری را به داده‌ها ارائه می‌کند. خروجی‌های الگو در جدول زیر مورد بررسی قرار گرفته است.

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر الگویی ارائه شد. در این الگو، نتایج حاصل از کدگذاری نظری در مورد راهبردها را مورد تحلیل قرار می‌داد. نقطه افتراق مدل ارائه شده با مدل مفهومی اولیه پژوهش در مولفه‌ها و شاخصهای شناسایی شده است. در مدلی که بر اساس مرور مبانی نظری و پیشینه پژوهش ارائه شد، مشخص شد که راهبردهای شناختی به افراد کمک می‌کنند تا اطلاعات تازه را برای ترکیب با اطلاعات قبلاً آموخته شده و ذخیره‌سازی آنها را در حافظه درازمدت آماده کنند و شامل راهبرد تمرین، راهبرد گسترش، راهبرد ساختاربندی و راهبرد ارزیابی هستند. اما در مدل انتهایی که با نظر اساتید طراحی شد، راهبردهای شناختی به راهبرد تکرار، راهبرد بسط دهی، راهبرد سازماندهی و راهبرد ارزشیابی، با شاخص‌هایی گسترده تر طبقه بندی شدند. همچنین، راهبردهای فراشناختی به عنوان ابزارهایی برای هدایت راهبردهای شناختی مطرح شدند و تعیین هدف برای یادگیری، طرح سؤال درباره مطالبی که خوانده می‌شوند، ارزشیابی از آنچه خوانده شده است، و تنظیم سرعت مطالعه از جمله این راهبردها مطرح شد. اما در مدل

درک خود را از مطلب درسی بیان کنند و با مثال توضیح دهند.

- جبران خطاهای خودبرآمده از تکنیک‌هایی است که باید به دانش‌آموزان آموخته شود تا در موقع اشتباه، قادر به جبران باشند.

- تعدیل سرعت مطالعه و یادگیری منجر به یادگیری با کیفیت‌تر می‌شود. بدین منظور معلمان می‌توانند تکنیک‌های تنظیم سرعت مطالعه را به دانش‌آموزان آموزش دهند.

منابع

- ابراهیمی، احمد؛ میرشاه جعفری، سید ابراهیم؛ و ربانی خوراسگانی. (۱۳۹۹). شناسایی و تبیین بایسته‌های راهبرد یاددهی-یادگیری پروژه‌محور، متناسب با ویژگی‌های نسلی دانشجویان امروز. *مجله مطالعات آموزش و یادگیری*، ۱۳(۱): ۲۰۳-۲۲۷.
- درتاج و شه میری. (۱۳۹۹). بررسی رابطه کارکردهای اجرایی با راهبردهای یادگیری خود تنظیم دانش‌آموزان دختر متوسطه اول شهر سراوان در سال تحصیلی ۹۹-۹۸. *مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی*، ۷(۱): ۷۴۳-۷۲۹.
- زرگوش، شکوفه؛ فیضریگی، میرزایی؛ مینا، و بیوک. (۱۳۹۹). تاثیر راهبرد یادگیری خودتنظیمی بر تفکر انتقادی دانش‌آموزان. *پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*، ۳۲(۳): ۱۵۸-۱۶۹.
- ظهوریان، مینا و دستمرد، مادح. (۱۴۰۰). بررسی تاثیر آموزش مبتنی بر راهبرد های شناختی بر یادگیری و یادداری در دروس با ماهیت درکی، حفظی و کلامی، نهمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، <https://civilica.com/doc/1239> 251
- نوده، هلیا (۱۴۰۰). ارتباط بین راهبردهای یادگیری خودتنظیم و عملکرد تحصیلی دانشجویان در درس زبان انگلیسی. *فصلنامه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی*، ۷(۱): ۷۵-۷۱
- Aguilar, S. H. (2022). *Expanding the Self: Open Relationships and the Path to Self-Actualization* (Doctoral dissertation, Pacifica Graduate Institute).
- Breitwieser, J., & Brod, G. (2021). Cognitive prerequisites for generative learning: Why some learning strategies are more effective

- مولفه‌های استفاده از راهبردهای شناختی است. دانش-آموزانی که این توانایی را کسب کنند بهتر می‌توانند مسائل درسی را حل کنند و درک واقعیت برایشان راحت‌تر می‌شود. از طرف دیگر، دانش‌آموزانی که از راهبردهای ارزیابی آگاهی دارند و قادرند خود و دیگران را ارزیابی کنند، در برقراری ارتباط و حس همکاری با دیگران نیز توانمند می‌شوند. راهبردهای فراشناختی نیز که شامل راهبردهای نظارت، نظم دهی و برنامه ریزی است، نیز بر خودشکوفایی دانش‌آموزان تاثیر می‌گذارد چراکه باعث تغییر سبک یادگیری به هنگام ضرورت می‌شود و انعطاف پذیری در رفتار یادگیرنده و همچنین، بران خطاهای درسی گذشته را امکان پذیر می‌کنند.
- بر اساس یافته‌های حاصل از پژوهش، پیشنهاداتی قابل طرح است که به آنها اشاره می‌شود.
- از متون ساده و برنامه ریزی شده برای یادگیری دانش‌آموزان متوسطه استفاده شود.
- از دانش‌آموزان خواسته شود تا مطالب را به شیوه‌ای نظام یافته حفظ و درک کنند. برای این کار باید به دانش‌آموزان تکنیک‌های مرور ذهنی آموزش داده شود. با استفاده از روشهای برعکس خواننی می‌توان این موضوع را تقویت کرد.
- استفاده از بازیهایی که به خاطر سپاری را تقویت می‌کنند، می‌تواند مثر ثمر باشد. مانند حفظ شعر و بازخوانی آن.
- از دانش‌آموزان خواسته شود تا در ارائه مطالب درسی به شکل کنفرانس، مطالب درسی را با تجربیات خود در هم آمیزند.
- به دانش‌آموزان شیوه‌های بسط مطالب درسی و انعطاف پذیری در این کار آموزش داده شود.
- از دانش‌آموزان خواسته شود تا یکدیگر را نیز ارزیابی کنند. بدین منظور در جلسات یاددهی-یادگیری هر بار از یک گروه خواسته شود تا گروه دیگر را بررسی و ارزیابی کنند.
- برنامه ریزی برای دانش‌آموزان بر اساس اهداف درس باشد و به ایشان اهداف درس آموخته شود.
- نظارت بر درک درست مطالب درسی باید وجود داشته باشد. بدین منظور، از دانش‌آموزان خواسته شود تا

- Obergriesser, S., & Stoeger, H. (2020). Students' emotions of enjoyment and boredom and their use of cognitive learning strategies—How do they affect one another?. *Learning and Instruction, 66*, 101285.
- Pawlak, M. (2021). Investigating language learning strategies: Prospects, pitfalls and challenges. *Language Teaching Research, 25*(5), 817-835.
- Shi, C. (2011). A Study of the Relationship between Cognitive Styles and Learning Strategies. *Higher Education Studies, 1*(1), 20-26.
- Stefanou, C. R., & Salisbury-Glennon, J. D. (2002). Developing motivation and cognitive learning strategies through an undergraduate learning community. *Learning Environments Research, 5*(1), 77-97.
- Sun, L. (2013). The effect of meta-cognitive learning strategies on English learning. *Theory and practice in Language studies, 3*(11), 2004.
- Syafryadin, S. (2020). Students' strategies in learning speaking: experience of two Indonesian schools. *Vision: Journal for Language and Foreign Language Learning, 9*(1), 34-47.
- than others. *Child development, 92*(1), 258-272.
- Budhai, S. S. (2021). *Best practices in engaging online learners through active and experiential learning strategies*. Routledge.
- Cook, E., Kennedy, E., & McGuire, S. Y. (2013). Effect of teaching metacognitive learning strategies on performance in general chemistry courses. *Journal of Chemical Education, 90*(8), 961-967.
- da Silva, N., & Carbonneau, H. (2021). Self-actualization and self-efficacy in the elderly in a ludic Italian language learning program: a theoretical framework. *LICERE-Revista do Programa de Pós-graduação Interdisciplinar em Estudos do Lazer, 24*(1), 78-105.
- Hayat, A. A., Shateri, K., Amini, M., & Shokrpour, N. (2020). Relationships between academic self-efficacy, learning-related emotions, and metacognitive learning strategies with academic performance in medical students: a structural equation model. *BMC medical education, 20*(1), 1-11.
- Jiang, L., Zhang, S., Li, X., & Luo, F. (2021). How grit influences high school students' academic performance and the mediation effect of academic self-efficacy and cognitive learning strategies. *Current Psychology, 1-10*.
- Kadioglu-Akbulut, C., & Uzuntiryaki-Kondakci, E. (2021). Implementation of self-regulatory instruction to promote students' achievement and learning strategies in the high school chemistry classroom. *Chemistry Education Research and Practice, 22*(1), 12-29.
- Ludeking, A. (2022). The Use of Drama Therapeutic Play and Unconditional Positive Regard in Fostering Self-Actualization in Unhoused Individuals.
- McCabe, J. (2011). Metacognitive awareness of learning strategies in undergraduates. *Memory & cognition, 39*(3), 462-476.
- Matcha, W., Gasevic, D., Uzir, N. A. A., Jovanovic, J., Pardo, A., Lim, L., ... & Tsai, Y. S. (2020). Analytics of Learning Strategies: Role of Course Design and Delivery Modality. *Journal of Learning Analytics, 7*(2), 45-71.
- Mason, K. P. (2021). Leveraging Self-Awareness & Self Actualization to Maximize Outcomes. In *Transparent and Authentic Leadership* (pp. 1-15). Palgrave Macmillan, Cham.